

SOTSIAALMINISTEERIUM

KINNITATUD
sotsiaalkaitseministri 15.jaanuari 2025. a
käskkirjaga nr 8
„Heaolu tulemusvaldkonna programmide 2025 –2028 kinnitamine“
Lisa 1

© Aron Urb

PROGRAMM

Lapsed ja pered

2025-2028

Sissejuhatus

Heaolu tulemusvaldkonna laste ja perede programm on koostatud heaolu arengukava 2023–2030 elluviimiseks ja eesmärkide täitmiseks, tagades peredele vajaliku toe pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning vähendades perede vaesust ja ebavõrdsust. Programm keskendub lapse õiguste ja heaolu edendamisele, lastekaitse ja laste hoolekande arendamisele, perede toimetuleku parandamisele ning vägivalda ennetamisele ja vägivaldaohvrite toetamisele. Programm aitab saavutada heaolu arengukava 2023–2030 alaeesmärki nr 1.

Tulemusvaldkond	Heaolu (HE)
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu
Valdkonna arengukava	Heaolu arengukava 2023–2030 (HEA)
Programmi nimi	Laste ja perede programm
Programmi eesmärk	Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Vägivaldaohvritele on tagatud abi traumast taastumiseks ja iseseisva toimetuleku saavutamiseks
Elluviimise periood	2025–2028
Peavastutaja	Sotsiaalministeerium (SoM)
Kaasvastutajad	Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise Arengu Instituut (TAI), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programm panustab oma tegevustega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärkide ja ülesannete täitmisele ning riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ vajalikesse muutustesse „Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika kestliku rahvastiku ja heaolu tagamiseks“, „Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda“ ja „Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi“. Samuti aitab programm kaasa „Eesti 2035“ mõõdikutega „Kohortsündimuskordaja“ ja „Õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumade tagajärjel hukkunute arv 100 000 elaniku kohta“ 2035. aastaks seatud eesmärkide saavutamisele.

Programm panustab ÜRO säästva arengu eesmärkide saavutamisse:

Laste ja pere programmi elluviimiseks kasutatakse järgmisi välisvahendite meetmeid:

- 21.4.1.2. Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad pere vajadustele (Euroopa Regionaalarengu Fond);
- 21.4.7.9. Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad pere vajadustele (Euroopa Sotsiaalfond+);
- 21.4.9.3. Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad pere vajadustele (Euroopa Sotsiaalfond+).

Programmi tegevuste struktuuris ei ole võrreldes varasema programmiga (2024–2027) muudatusi tehtud.

Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Laste ja perede programmi eesmärk

Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Vägivallaohvritele on tagatud abi traumast taastumiseks ja iseseisva toimetuleku saavutamiseks.

Programmi mõõdikud	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Soovitud ja tegelike laste arvu vahe* <i>Allikas: Täpsustub</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Laste suhtelise vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse määr <i>Allikas: Eurostat (EU-SILC)</i>	18,3%	16,1%	16,1%	15,8%	15,5%
Ohvriabi kriisitelefoni kättesaadavuse tagatus <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	72%	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb
Perest eraldatud laste osakaal <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	0,13%	langeb	langeb	langeb	langeb

* Metoodika on väljatöötamisel ja allikas selgumisel

Programmi rahastamiskava

Programmi rahastamiskava (tuhandetes eurodes)	Eelarve		Eelarve prognoos		
	2024	2025	2026	2027	2028
Programmi kulud	1 006 277	993 825	1 003 314	1 007 166	999 993
Meede 1.1. Lastega perede majanduslikku toimetulekut ning töö- ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitsesüsteem	952 012	936 246	935 588	941 973	949 458
Tegevus 1.1.1. Hüvitised ja toetused lastele ning peredele	952 012	936 246	935 588	941 973	949 458
Meede 1.2. Laste ja perede heaolu ning vägivallaohvrite õiguste tagamine toimiva lastekaitse- ja ohvriabisüsteemi kaudu	45 219	48 450	58 798	56 269	42 212
Tegevus 1.2.1. Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	36 665	36 720	45 735	44 634	34 803
Tegevus 1.2.2. Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	2 831	4 096	3 901	3 370	2 307
Tegevus 1.2.3. Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	5 723	7 684	9 161	8 264	5 103
Meede 1.3. Ohvriabi teenuste ja hüvitiste tagamine	9 046	9 080	8 927	8 925	8 323
Tegevus 1.3.1. Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele	9 046	9 080	8 927	8 925	8 323

Hetkeolukorra analüüs

Laste ja perede toetamine

Lastega perede heaolu üks mõõtmeid on **majanduslik toimetulek**. Vaesusrisk ohustab neid peresid, kus ülalpidajaid on vähem kui ülalpeetavaid, näiteks **üksikvanemaga pered** ja **lasterikkad pered**. Et suurendada laste heaolu ja perede kindlustunnet ning väärtustada lapsi ja laste kasvatamist, on oluline riigi piisav toetus, sealhulgas perehüvitiste reaalväärtuste säilimine ning seos palgatõusu ja elukallidusega. Lisaks mõjutavad lapse heaolu ja arengut oluliselt **peresuhete kvaliteet ja vanemlikud oskused**. Vanemaharidus ja eri vanuses laste vanemate vanemliku toimetuleku toetamine tuleb muuta kättesaadavamaks. Laiendamist vajab **kogukondlike ennetus- ja peretöökeskuste võrgustik**, et pered saaksid õigeaegset ja asjatundlikku abi laste kasvatamisel, vanemaks ja partneriks olemisel ning lapse abivajadusega tegelemisel.

6,3%

Eesti lastest vajasid 2023. aastal sotsiaal-, haridus- ja/või tervishoiuvaldkonnast lisatuge.

2023. aastal algatati lastekaitse või hooletunde teemal uusi juhtumimenetlusi 3918 lapse puhul ja samal aastal menetleti kohalikes omavalitsustes enam kui 16 000 abivajava lapse juhtumit ehk **6,3% kõigist lastest vajab sotsiaal-, haridus- ja/või tervishoiuvaldkonnast lisatuge**. 2023. aastal registreeriti 637 lapse vastu suunatud seksuaalkuritegu (alaealise kannatanuga kontaktne või mittekontaktne seksuaalkuritegu), mille pani sageli toime lapsele lähedane isik (39% juhtudel pereliige või sugulane, 45% puhul muu tuttav). Registreeriti rohkem kui 3186 perevägivallakuritegu, millest 34% puhul oli laps pealtnägija või vahetu kannatanu. **2023. aasta esialgsete andmete kohaselt eraldati perest enamasti lapse väärkohtlemise või hooletusse jätmise tõttu 345 last**. Kokku viibis 2023. aasta lõpus asendushooldusel 2185 last (koos lapsendajaperedes kasvavate lastega enam kui 2700 last). Kuigi lapse eelistatud kasvukeskkond ka asendushooldusel on pere, elas 2023. aasta lõpus asutusepõhisel hooldusel ca 33% kõigist asendushooldust vajavatest lastest (723 last). Asutuses elavatest lastest 1,4% (101 last) olid alla 3-aastased.

Muret tekitab ka suur **psüühikahäirega laste** arv. Viimasel viiel aastal (2019–2023) on kuni 19-aastaste seas igal aastal registreeritud umbes 5000 uut ambulatoorset psühhiaatrilist haigusjuhtu. Kui keskmiselt lisandub aastas umbes 300 uut haigusjuhtu, siis 2022. aastal kasvas see hüppeliselt, lisandus üle 1000 uue haigusjuhu. 2023. aastal oli kokku enam kui 5900 uut haigusjuhtu. Lasteabitelefoni **pöörduakse järjest enam just laste vaimse tervise teemadel, sealhulgas enesevigastamine ja suitsiidid**. 2023. aastal sooritasid suitsiidi üks alla 15-aastane ja üheksa 15–19-aastast noort. Abivajavatele lastele ja nende peredele pakutakse mitmeid teenuseid ja tugimeetmeid, ent vanemate sõnul on abi saamine sageli keeruline ja aeganõudev ega toeta probleemide ennetamist. Lapse abivajaduse hindamine ja talle abi osutamine on killustunud eri valdkondade ja asutuste vahel, osapoolte rollid on ebaselged ning puudub terviklik ülevaade perele vajalikust toest. **Vähe on spetsiifiliste**

vajadustega lastele mõeldud kompleksteenuseid ning mitu teenust on seotud puude raskusastmega, mis vähendab võimalusi ennetavaks ja kiireks abi pakkumiseks.

Tarbimishindade kasv ja teise pensionisamba väljamaksed pole jätnud mõjutamata laste vaesuse näitajaid. Eurostati andmetel elas 2023. aastal suhtelises vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses¹ 18,3% Eesti lastest (ehk 49 000 last), mis on enam kui 2022. aastal (16,6%). Näitaja kasvu põhjustas eelkõige 2022. aastal suhtelises vaesuses olevate laste osatähtsuse suurenemine. 2023. aastal nii absoluutses kui suhtelises vaesuses elavate laste osatähtsus vähenes. Statistikaameti andmetel elas 2023. aastal² Eesti lastest 2,4% (2022. a 4%) absoluutses vaesuses (ca 6 400 last) ja 14,1% (2022. a 16%) suhtelises vaesuses (ca 37 700 last). 2023. aasta laste vaesuse langust mõjutasid peretoetuste suurenemised.

Laste vaesust mõjutab peamiselt siiski nende vanemate tööturustaatus, kuid vaesusriski põhjustab ka see, kui peres on vaid üks ülalpidaja. **Erinevate peretüüpide võrdluses on kõige suuremas vaesusriskis ühe vanemaga (enamasti emaga) pered**, kellest 2023. aastal elas suhtelises vaesuses 30,5% (2022. a 34,8%).

Ohvriabi arendamine

Paraku satuvad paljud Eestis elavad lapsed, noored, täiskasvanud ja eakad kuriteo ja vägivalda ohvriks. Naistevastane vägivald on väga ulatuslik paarisuhtes – iga kolmas Eesti naine on kogenud seksuaalset ja/või füüsilist vägivalda oma partneri poolt.³ 2023. aastal registreeriti Eestis 27 465 kuritegu⁴, millest 5429 olid kehalise väärkohtlemise ja 731 seksuaalkuriteod. Seksuaalkuritegude, ka laste vastu suunatud kuritegude arv on kasvanud (17%, üldarv 19%). Registreeriti 3186 perevägivaldakuritegu ning kuus tapmist ja mõrva (koos katsetega). Suurem osa perevägivaldast on paarisuhtevägivald, kus ohvriks on naine ja teo toimepanijaks mees. 34% juhtumite puhul oli ohvriks kas otseselt või pealtnägijana laps. 2023. aastal tegid ohvriabitöötajad 9592 nõustamist, ohvriabisse jõudis 4538 kannatanut, kes olid seotud 3586 juhtumiga. Ohvriabi kriisitelefoni 116 006 helistati 6723 korral, emotsionaalse toe ja hingehoiu telefonile 5831 korral. Veebinõustamist kasutas 1317 inimest. Naiste tugikeskusesse pöördus 1951 naist, majutust vajab 160 naist ja 173 last.

Ohvriabist ollakse Eestis aina enam teadlikud⁵, kuigi endiselt jõuab liiga vähe kannatanutest ohvriabini. Spetsialistide teadlikkus trauma mõjudest kannatanule on ebapiisav, alati ei osata ära tunda traumareaktsioone ja neile adekvaatselt reageerida, puudujääke on ka nõustamisoskustes. Koolitusvajadus on oluliselt suurem kui võimekus sellele reageerida. Murekohaks on teenuste alarahastatus, mis raskendab teenuste kättesaadavust ja kvaliteetset abi osutamist. Ohvriabis ei ole tagatud piisav inimressurss kõigi ülesannetega toimetulekuks. Vägivalla ennetamiseks ja ohvriabisse pöördumise hõlbustamiseks on vaja suurendada ühiskonna teadlikkust, samuti koordineerida ohvritele pakutavate teenuste puhul omavahelist koostööd ja arendada jätkuvalt teenuseid asjakohase abi tagamiseks. Tervishoiusüsteemis

Iga kolmas naine on kogenud vägivalda.

¹ Eurostat avaldab vaesuse andmed uuringuaasta järgi ehk 2023. aasta suhtelise vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse näitaja hõlmab 2022. aasta sissetulekutel põhinevat suhtelise vaesuse näitajat. Eesti Statistikaamet avaldab vaesuse näitajad sissetulekuaasta järgi.

² Sissetulekuaasta järgi, uuringuaasta on 2024.

³ Statistikaameti uuring „Turvalised suhted pereringis, töö ja väljaspool“, vt andmeid andmebaasist [Andmete avaldamine: D27245 | Statistikaamet](#).

⁴ Justiitsministeerium (2024). Kuritegevus Eestis, <https://www.just.ee/kuritegevuse-statistika>.

⁵ SKA (2024). Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas.

ja kohalikes omavalitsustes on vaja arendada ohvri märkamise oskusi. Ohvrite kiiremaks ja mõjusamaks abistamiseks tuleb ka ohvriabis teha IT-arendusi, sealhulgas STAR-ile üleminek, tööriistad turvaliseks ohvrite andmete edastamiseks ohvriabile ja ohvriabi veebi (palunabi.ee) arendus. **Vägivalla toimepanijatele** on vaja välja töötada mõjusad meetmed, mis aitavad mõista oma tegevuse tagajärgi ja muuta käitumist. Ohvri turvalisuse tagamiseks peab ohvrite abistamine ja töö vägivalla toimepanijatega olema sidus ja koordineeritud. **Taastava õiguse teenuste kättesaadavust** ja kvaliteeti on vaja parandada, et võimaldada sisulist kahjude heastamist. 2023. aasta aprillis jõustunud uus ohvriabi seadus lahendab mõningal määral probleemi, et sihtrühm ei jõua traumast taastumist toetava vaimse tervise abini ega saa kuriteoohvri hüvitist. Kuriteoohvri hüvitise süsteemi keerukuse ja vähese teadlikkuse tõttu taotleb kuriteoohvri hüvitist vaid osa raske tervisekahjustusega vägivallaohvritest. **Kuriteoohvri hüvitise süsteemi reformi** tulemusena muutub kuriteoohvri hüvitise saamine ohvritele lihtsamaks.

Järgneva nelja aasta olulised tegevused

- 2025. aastal jätkatakse **erivajadusega laste tugisüsteemi reformiga**, mille eesmärk on lihtsustada erivajadusega lapse ja tema pere teekonda abini, vähendada dubleerivaid hindamisi tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusvaldkonnas, töötada välja automatiseeritud klienditeekonnad terviseseisundist tingitud püsiva toe vajadusega lastele. Samuti on eesmärk muuta puude raskusastme tuvastamise protsess läbipaistvamaks, siduda teenuste saamise õigus lahti puude raskusastme olemasolust ja tõsta lastel puude raskusastme tuvastamise vanus 16 eluaastalt 18 eluaastale. Reformi üks rõhuasetusi on ennetustöö ja laste probleemide varajasel märkamisel. Muudatuste elluviimine on kavandatud etapiviisi kuni 2027. aastani ning eesmärkide täitmisel juhendatakse lastele sotsiaal-, tervise- ja haridusvaldkonnas integreeritud toe pakkumise ning hindamiste konsolideerimise kavast.⁶ 2025. aastal töötatakse välja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis loob muu hulgas eeldused rehabilitatsioonisüsteemi ümberkorraldamiseks ning seeläbi erivajadusega lastele parema ja vajaduspõhisema toe pakkumiseks.
- **Uuendamisel on lastekaitse korraldus**, et tagada valdkondade selgem koostöö abivajavate laste toetamisel, lapse- ja perekesksus lastekaitsetöös ning professionaalne ja motiveeritud tööjõud. 2023. aastal valmis lastekaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus, mille elluviimine toimub mitmes etapis. Esimese muudatuste eelnõu esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule 2024. aasta maikuu ning järgmine muudatuste pakett valmib 2025. aasta teises pooles. Samuti tehakse ettevalmistusi sotsiaaltöö õppekavade kaasajastamiseks ja katsetatakse lastekaitse juhtumikorralduse mudelit perspektiiviga kehtestada üle-eestiline juhtumikorralduse standard.
- Vaesuse leevendamise eesmärgil **jätkatakse üksikvanemate toetamise paketi kaasajastamist**. 2024. aastal valmis toitjakaotajapensioni muudatuste seaduseelnõu, mille kohaselt muutub toitjakaotuspension kuni 21-aastastele toetust saavatele lastele ja noortele ühesuguseks ja indekseeritavas summas väljamakstavaks perehüvitiseks. Muudatuste jõustumine on plaanitud 2026. aastaks.
- 2024. aastal alustati **kuriteoohvri hüvitiste reformi** elluviimisega ning valmis ohvriabi seaduse muutmise seaduse väljatöötamise kavatsus. Kuigi uus ohvriabi seadus lihtsustab hüvitise taotlemist ja tagab suurema toe raske vägivallakuriteo tõttu kannatanutele, on see tervikuna jätkuvalt liiga keerukas süsteem. **Reform muudab hüvitise taotlemise lihtsamaks ja selgemaks**. Süsteemi uuendatakse nii õiguslikult kui ka infotehnoloogiliselt. Lisaks on vaja jätkuvalt arendada ohvriabiteenuseid ning rakendada 2023. aasta aprillis jõustunud ohvriabi seadus, mis eeldab koostöö tõhustamist asutuste vahel, vajalike tööjuhiste loomist, koolituste korraldamist ja IT-arendusi. Olulisel kohal kõigi arenduste juures on ka uueneva kuriteoohvrite direktiivi nõuete järgimine ning uue, 2024. aastal kehtima hakanud naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiivi ülevõtmine, mis eeldab nii õigusruumi kui ka ennetus- ja toetustegevuste analüüsimist ja muutmist.

⁶ Sotsiaalministeerium, Haridus- ja teadusministeerium (2024). Lastele sotsiaal-, tervise- ja haridusvaldkonnas integreeritud vajaduspõhise toe pakkumise ning hindamiste konsolideerimise kava*.

Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Meede 1.1. Lastega perede majanduslikku toimetulekut ning töö- ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitseüsteem

Meetme eesmärk: tagatud on lastega perede materiaalne kindlustatus ning töö ja pereelu ühitamine, mis läbi paraneb laste ja perede heaolu.

Meede koosneb ühest tegevusest „Hüvitised ja toetused lastele ning peredele“, mille alla on koondatud kõik teenused, mis toetavad lastega perede majanduslikku toimetulekut, materiaalsel kindlustatust ning töö ja pereelu ühitamist.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Laste absoluutse vaesuse määr <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	2,4%	≤ 2,7%	≤ 2,7%	≤ 2,7%	≤ 2,7%
0–2-aastaste lastega 25–49-aastaste meeste ja naiste hõivelõhe <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	28,3 pp	väheneb	väheneb	väheneb	väheneb

Tegevus 1.1.1. Hüvitised ja toetused lastele ning peredele

Tegevuse eesmärk: hüvitised ja toetused on kaasajastatud ning pakuvad peredele majanduslikku tuge.

Tegevuse raames makstakse lastele ja peredele hüvitisi ja toetusi, suurimad neist on vanemahüvitis ja pere-toetused. Vanemahüvitise peamine eesmärk on säilitada lapse sündimisel riigi hüvitise andmisega vanemale varasem sissetulek ning toetada töö ja pereelu ühitamist. Peretoetuste eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Tegevuse raames makstakse sünnitoetust, lapsendamistoetust, kolmikute või enamaarvuliste mitmike toetust, lapsetoetust, lasterikka pere toetust, üksikvanema lapse toetust ja eestkostel oleva lapse toetust. Samuti hõlmab tegevus ajateenija ja asendusteenistuja lapse toetust. Tegevuse alla kuuluvad veel puudega lapse toetus, elatisabi ning lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse.

Riigieelarve revisjoni käigus otsustati:

- vähendada alates 2026. aastast vanemahüvitise ülempiiri kolmekordselt keskmiselt palgalt kahekordse keskmise palgani ning võimaldada vanemapuhkusel viibijatele edaspidi teenida täiendavat tulu ilma vanemahüvitise vähendamiseta;
- lõpetada alates 2026. aastast riigi poolt ravikindlustusmaksu maksmine lastega koduse ülalpeetava abikaasa või registreeritud elukaaslase eest. Muudatus ei puuduta alla 3-aastast last kasvatavaid ning kolme ja enama lapsega vanemaid, kelle eest riik jätkab sotsiaalmaksu maksmist.

Perioodil 2025–2028 on kavas:

- Korraldatakse ümber toitjakaotuspensioni süsteem, mille kohaselt muutub toitjakaotuspension toetust saavatele lastele ja noortele ühesuguses summas väljamakstavaks perehüvitiseks. Seaduseelnõu valmis 2024. aastal ning muudatuste jõustumine on plaanitud 2026. aastaks. Süsteemi rakendamiseks 2026. aastast on vaja teha aastatel 2024–2025 IKT-arendus.
- Koostatakse analüüs ja ettepanekud peretoetuste ja vanemahüvitise eesmärgipärasuse parandamise kohta.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Peretoetuste väljamakstud summa ühe lapse kohta aastas (eurot) <i>Allikas: Statistikaamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	1932	tõuseb	tõuseb	tõuseb	tõuseb

Meede 1.2. Laste ja perede heaolu ning vägivallaohvrite õiguste tagamine toimiva lastekaitse- ja ohvriabisüsteemi kaudu

Meetme eesmärk: lapse õigused on tagatud ning toimiv lastekaitse-süsteem väärtustab iga last, pakkudes peredele vajalikku abi lapse arengu ja heaolu toetamiseks. Vägivallaohvrite õigused on tagatud ning toimiv ohvriabisüsteem aitab kaasa iseseisva toimetuleku saavutamisele.

Meede koosneb kolmest tegevusest. Tegevuse „Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused“ alla on koondatud teenused, mis toetavad erineva lisavajadusega peresid (nt vanemluse toetamine, perelepitusteenus, erivajadusega laste rehabilitatsioon ja abivahenditeenus). Tegevuse „Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine“ alla on koondatud teenused, mis toetavad lastekaitsepoliitika arendamist ja rakendamist riigi ja kohalike omavalitsuste koostöös. Tegevus „Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine“ hõlmab endas valdkonna poliitika kujundamist.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Osakaal lastest (4.–11. klass), kes on eluga üldiselt rahul <i>Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse uuring (2018, Praxis, Sotsiaalministeeriumi tellimus)</i>	82% (2018)*	säilib või tõuseb	säilib või tõuseb	säilib või tõuseb	säilib või tõuseb
Lapsevanemad, kes tunnevad, et vajaksid nõu ja abi, ent ei tea, kuhu või kelle poole pöörduda või ei söanda kellegi poole pöörduda <i>Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse uuring (2018, Praxis, Sotsiaalministeeriumi tellimus)</i>	53% (2018)*	säilib või langeb	säilib või langeb	säilib või langeb	säilib või langeb

* Lapse õiguste ja vanemluse uuring tehakse uuesti 2024. aastal.

Tegevus 1.2.1. Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused

Tegevuse eesmärk: arendada vanemlikke oskusi ning pakkuda suurema abivajadusega lastele ja peredele sobivaid teenuseid lapse arengu ja iseseisva toimetuleku toetamiseks.

Tegevuse raames arendatakse vanemate vanemlikke oskusi, et ennetada ja vähendada laste väärkohtlemist ja vaimse tervise probleeme, ning suurendatakse lapsevanemate teadlikkust vanema rollist laste arengu toetamisel, rakendatakse lastekaitse korraldusmudelit ja arendatakse pereteenuseid. Sotsiaalkindlustusamet pakub perelepitusteenust.

Seksuaalselt väärkoheldud ja seksuaalselt väärkohtlevalt käituvate laste abistamiseks pakub Sotsiaalkindlustusamet lastemajateenust. Tõsise riskikäitumise ja mitmekülgse abivajadusega noortele ja nende peredele pakutakse mitmedimensioonilist pereteraapiat (MDFT – *Multidimensional Family Therapy*). Tegevuse raames tegeletakse asendushoolduse korraldamise ja arendamisega, et parandada asendushoolduse kvaliteeti ning suurendada perepõhise asendushoolduse pakujate hulka ja peres kasvavate laste osakaalu. Samuti pakutakse selle tegevuse raames saatjata alaealisele välismaalasele juhtumikorraldust ja asendushooldusteenust.

Tegevus hõlmab ka kinnise lasteasutuse teenust, mis pakub ajutist ööpäevaringset tuge ja turvalisust noortele, kelle käitumine seab tugevalt ohtu nende enda või teiste elu, arengu ja/või tervise ning seetõttu on vajadus piirata nende vabadust.

Tegevus sisaldab ka erivajadusega laste rehabilitatsiooniteenust, mille eesmärk on toetada laste eakohast arengut ja toimetulekut, soodustada haridusasutuses õppimist ja oma eakaaslastega suhtlemist, ning laste abivahenditeenust, millega toetatakse abivahendite ostmist või rentimist abivahendi vajadusega lastele selleks, et kompenseerida terviseseisundist tingitud funktsioonihäiret ja vähendada selle mõju iseseisvale toimetulekule.

Perioodil 2025–2028 on kavas:

- Pakutakse ja arendatakse järjepidevalt vanemlusprogramme, et toetada lapseootel ja lapse saanud peresid ning suurendada lapsevanemate teadlikkust vanema rollist.
- Luuakse kogukondlikud ennetus- ja peretöökeskused, et suurendada kohalikus omavalitsuses perede paremaks toimetulekuks pakutavate pereteenuste arvu ja kättesaadavust, muuta peredele vajalik info ühest kohast kättesaadavaks ning luua kodulähedased tervise-, sotsiaal- ja psühholoogilisele abile juurdepääsu võimalused rõhuasetusega võimalike riskide varajasel märkamisel.
- Arendatakse lastemaja teenuseid, võrgustikutööd ja laste abistamiseks vajalikke meetodeid ning koolitatakse spetsialiste (sh kahjustava seksuaalkäitumisega lapsi hõlmavad koolitused).
- Kinnise lasteasutuse teenuse korraldatakse ümber. Muu hulgas on kavas välja töötada ühtsed teenuse osutamise ja kvaliteedi põhimõtted, arendada teenuse saamise hindamise süsteemi, töötada välja uus rahastamismudel, arendada jätkutoe süsteemi ja korrastada teenust osutavate asutuste võrgustikku.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Laste osakaal (4.–11. klass), kes on kogenud kehalist karistamist <i>Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse uuring (2018, Praxis, Sotsiaalministeeriumi tellimus)</i>	16,5% (2018)	langeb	langeb	langeb	langeb
Perest eraldatud laste osakaal 0–17-aastastest lastest <i>Allikad: Sotsiaalministeerium ja Statistikaamet</i>	0,13%	langeb	langeb	langeb	langeb

Tegevus 1.2.2. Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine

Tegevuse eesmärk: tagada Eestis elavate laste heaolu lastekaitsepoliitika rakendamisega riigi ja kohalike omavalitsuste valdkondadevahelises koostöös.

Tegevuse raames koordineerib Sotsiaalkindlustusamet valdkondadeüleseid lastekaitsealaseid koostöö- ja ennetustegevusi ning korraldab lastekaitsetöötajate täienduskoolitusi eesmärgiga parandada lastekaitsealase ennetustöö kvaliteeti ning aidata kaasa laste ja noorte arengu, kaasatuse ja heaolu toetamisele perekonnas, haridusasutuses, kogukonnas ja ühiskonnas tervikuna. Sotsiaalkindlustusamet pakub kohalikele omavalitsustele lastekaitsealase nõustamise teenust, suurendades sellega kohalikul tasandil lastekaitse võimekust ja teenuste osutamise edukust.

Tegevus sisaldab lastekaitse telefoniteenuseid nagu lasteabitelefoni 116111 ja kadunud laste telefoni 116000, samuti spetsialistide ööpäevaringset nõustamist ning teenusega seotud ennetus- ja teavitustegevust.

Perioodil 2025–2028 on kavas:

- Lastekaitsetöötajate pädevust hoitakse ja suurendatakse täienduskoolituste kaudu, mis toetavad lastekaitsetöötajate praktiliste oskuste ja teadmiste paranemist. Kavas on arendada ka kohalike omavalitsuste üleseid lastekaitsetöötajate võrgustikke, et toetada ühiste täienduskoolituste pakkumist. Lastekaitsetöötajate täienduskoolituste uuendamist toetatakse Šveitsi koostööprogrammi vahenditest.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
KOV-ide rahulolu Sotsiaalkindlustusameti tegevusega KOV-ide nõustamisel ja toetamisel <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	46,4%	50%	52%	54%	56%

Tegevus 1.2.3. Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine

Tegevuse eesmärk: töötada välja kvaliteetne laste- ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika ja tagada selle elluviimine.

Tegevuse sisuks on laste- ja perepoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa laste õiguste ja heaolu tagamisele, toetada perede sotsiaalmajanduslikku toimetulekut ja soodustada laste sündi. Samuti hõlmab tegevus ohvriabiteenuseid ja -toetusi puudutava poliitika väljatöötamist ja elluviimise korraldamist.

Tegevuse raames tegeletakse ka töötavate lapsevanemate töö ja pereelu ühitamise toetamiseks peresõbraliku tööandja märgise programmi rakendamisega, asendushoolduse arendamisega ning tugiteenuste ja koolituste pakkumise koordineerimisega.

Perioodil 2025–2028 on kavas:

- Jätkatakse erivajadusega laste tugisüsteemi reformiga. Selle raames on plaanis lihtsustada erivajadusega lapse ja tema pere teekonda abini, vähendada dubleerivaid hindamisi tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusvaldkonnas, ning töötada välja automatiseeritud klienditeekonnad terviseseisundist tingitud püsiva toe vajadusega lastele. 2025. aastal töötatakse välja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis muu hulgas toetab ka rehabilitatsiooniteenuse ümberkorraldamist, et erivajadusega lapsed saaksid vajaduspõhiselt paremat abi.

- Töötatakse välja valdkondadeülene lastekaitse korraldusmudel. See hõlmab endas lastekaitse juhtumikorralduse mudeli väljatöötamist, et ühtlustada lastekaitsetöö kvaliteeti ning tagada seeläbi laste ja perede parem abistamine. Uue mudeli rakendamiseks on plaanitud toetada kohalikke omavalitsusi taotlusvoorude kaudu. Samuti täiendatakse lastekaitsetöötajate tööriistaportfelli ja kaasajastatakse sotsiaaltöö õppekavasid.
- Uuendatakse puude raskusastme tuvastamise protsessi. Kavas on muuta puude raskusastme tuvastamine läbipaistvamaks ning siduda teenuste saamise õigus lahti puude raskusastme olemasolust. Muudatuste elluviimine on kavandatud etapiviisi kuni 2027. aastani.
- Arendatakse suure abivajaduse ja kompleksprobleemidega lastele pakutavaid ööpäevaringseid teenuseid, mis hõlmab ka korraldus- ja rahastamismudeli väljatöötamist, et pakkuda lastele nende vajadustele vastavat teenust. Asjakohane väljatöötamiskavatsus valmib 2024. aasta lõpus. Kinnise lasteasutuse reorganiseerimist ja infrastruktuuri arendamist toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) vahenditest.
- Arendatakse perepõhist asendushooldust, mille raames on 2024. aastal valminud sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu asendushoolduse perepõhiste tugiteenuste pakkumiseks. Seadus jõustub 2026. aastal ning 2025. aastal valmistatakse ette teenuse osutamist puudutav rakendusakt.
- 2025. aastal valmistatakse ette tingimused, et toetada ERF-i vahendite abil kohalikke omavalitsusi asendushooldusteenuse infrastruktuuri arendamisel.
- Muudetakse kuriteoohvri hüvitise maksmise süsteemi ja aluseid, et hüvitis oleks ohvritele hõlpsamini kättesaadav ja jõuaks vajaliku sihtrühmani.
- Ennetatakse ja vähendatakse perevägivalda. Selleks tuleb arendada tugimeetmeid kannatanu turvalisuse ja kaitse tagamiseks, samuti teenuseid vägivalla toimepanijatele, mis aitavad ennetada tulevikus vägivalla toimepanemist. Viiakse ellu ka lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskava 2024–2027 ning jätkatakse vägivalla ennetuse kokkuleppe tegevuste elluviimist, sealhulgas ohvrite abivajaduse hindamise instrumentide arendamist ja ohvritega töötavate spetsialistide pädevuse suurendamist.
- Viiakse ellu sisejulgeolekufondi (ISF) erimeetme projekt „Koostöövõime arendamine inimkaubanduse ohvrite tuvastamiseks ja abistamiseks Eestis“ koostöös Justiitsministeeriumiga. Projekti eesmärk on luua uus inimkaubanduse ohvrite tuvastamise ja abistamise juhendmaterjal ning töötada välja koolitused inimkaubanduse ohvrite abistamise teemal.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Laste- ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	jah	jah	jah	jah	jah

Meede 1.3. Ohvriabiteenuste ja hüvitiste tagamine

Meetme eesmärk: tagada õigeaegne ja piisav abi kuriteo, vägivalla ja kriisisündmuse ohvritele.

Meede koosneb ühest tegevusest „Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele“, mille alla on koondatud kõik Sotsiaalkindlustusameti pakutavad teenused, mis on ohvriabi seaduse alusel suunatud kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi ohvritele.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Elanikkonna teadlikkus ohvriabi kriisitefonist 116 006 <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	59%	tõuseb	tõuseb	tõuseb	tõuseb

Tegevus 1.3.1. Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele

Tegevuse eesmärk: korraldada ohvritele ja vägivallatsejatele mõeldud teenuste osutamist ning tagada hüvitised ohvritele.

Tegevuse raames osutatakse ohvritele ja vägivallatsejatele järgmisi ohvriabi seadusest tulenevaid teenuseid:

- ohvriabi põhiteenus, mille eesmärk on tagada kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi ohvritele asjakohane toetus ja abi;
- psühhosotsiaalne abi kriisijuhtumi korral kriisijuhtumi ohvritele, et tulla juhtunuga toime, vähendada selle mõju igapäevasele tegutsemisele ning taastada iseseisev toimetulek;
- naiste tugikeskuse teenus, mille eesmärk on tagada turvaline keskkond, nõustamine ja ajutine majutus vägivalla ohvriks langenud naistele ja nendega kaasas olevatele lastele;
- seksuaalvägivalla kriisiabi, et aidata kaasa ohvri füüsilisele ja psühhosotsiaalsele taastumisele;
- inimkaubanduse ohvrite teenus, mille raames abistatakse inimkaubanduse ohvriks langenuid majutuse, toitlustuse, materiaalse, psühholoogilise ja juriidilise abi ja muu sellisega;
- vägivallast loobumise toetamise teenus, mille eesmärk on tagada vägivalla toimepanijatele tõhus sekumine, mis ennetaks korduvrikkumisi;
- traumast taastumist toetav vaimse tervise abi, mille eesmärk on soodustada ohvri psühhosotsiaalse tasakaalu taastumist ning vähendada ohvri psüühika- ja käitumishäirete tekkimise tõenäosust või nende intensiivsust.

Lisaks makstakse kuriteoohvri hüvitist, mis on mõeldud neile, kes on Eesti Vabariigi territooriumil langenud vägivallakuriteo ohvriks ning on seetõttu saanud raske tervisekahjustuse ja varalise kahju. Samuti pakutakse taastava õiguse teenust.

Möödik	Tegelik	Sihttase			
	2023	2025	2026	2027	2028
Üldine rahulolu ohvriabiteenustega <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	N/A *	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb

* Baastase selgub 2024. a lõpus.

Programmi juhtimiskorraldus

Laste ja perede programmi on koostanud Sotsiaalministeerium koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programm koostatakse neljaks aastaks, pidades silmas heaolu arengukava 2023–2030, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ja riigi pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ eesmärgi. Programmi kinnitab sotsiaalkaitsemister pärast 2025. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmist ning see avalikustatakse Sotsiaalministeeriumi veebilehel.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra ning see on kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärgi aitavad toetada tulemusvaldkonna „Heaolu“ teised programmid (Sotsiaalministeeriumi „Sotsiaalhoolekandeprogramm“, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi ühisprogramm „Tööturuprogramm“ ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste programm“). Teistest tulemusvaldkondadest toetavad programmi eesmärgi enim tulemusvaldkonna „Siseturvalisus“ Siseministeeriumi programm „Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine“ ja tulemusvaldkonna „Õigusriik“ Justiitsministeeriumi programm „Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum“.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutab Sotsiaalministeerium koostöös asjaomaste haldusala asutustega. Programmi täitmisest antakse aru heaolu arengukava 2023–2030 juhtkomisjonile ja tulemusvaldkonna iga-aastases aruandes. Juhtkomisjoni on kaasatud valdkonna peamised koostööpartnerid. Juhtkomisjoni ülesanded, liikmed ja koosolekute protokollid ning tulemusvaldkonna „Heaolu“ iga-aastased tulemusaruanded on avalikustatud Sotsiaalministeeriumi kodulehel.

LISA 1

Programmi teenuste kirjeldus

Meede 1.1. Lastega perede majanduslikku toimetulekut ning töö- ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitseüsteem

Tegevus 1.1.1. Hüvitised ja toetused lastele ning peredele

Elatisabi

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 203)

Elatisabi eesmärk on toetada lapse ülalpidamist, kui lapsevanem ei täida ülalpidamiskohustust või ei tee seda vajalikus ulatuses. Elatisabi on võimalik taotleda kohtumenetluse, täitemenetluse ja pankrotimenetluse ajal. Elatisabi suurus on kuni 200 eurot kuus.

Vanemahüvitis

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 204)

Vanemahüvitise eesmärk on tagada asendussissetulek isikule, kes kasvatab alla kolmeaastast last, ning soodustada töö ja pereelu ühitamist. Vanemahüvitist on õigus saada õiguse tekkimise päevast alates lapse kolmeaastaseks saamiseni lapse kohta kuni 605 kalendripäeva, mis sisaldab ema vanemahüvitise, isa vanemahüvitise ja jagatava vanemahüvitise kalendripäevi. Vanemahüvitise suurus sõltub hüvitise saaja tulust, millele rakendub nii minimaalne kui ka maksimaalne määr. Isikule, kes tulu ei ole saanud, tagatakse seadusega fikseeritud hüvitise määra suuruse sissetulek.

Alates 2026. aastast on kavas vähendada vanemahüvitise ülempiiri kolmekordselt keskmiselt palgalt kahekordse keskmise palgani ning võimaldada vanemapuhkusel viibijatele edaspidi teenida täiendavat tulu ilma vanemahüvitise vähendamiseta.

Lapsevanema pensioni- ja ravikindlustuskaitse

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 205)

Alates 2013. aastast sündinud lastega seoses on korruga ühel vanemal õigus saada lapse sünnist kuni

tema 3-aastaseks saamiseni täiendavaid sissetulekuid kogumispensioni ehk teise pensionisamba kontole. Lapsevanema kogumispensioni kontole maksab riik iga kuu täiendavalt 4% Eesti keskmisest sotsiaalmaksuga maksustatavast ühe kalendrikuu tulust.

Ravikindlustuse tagab riik ühele alla 3-aastast last kasvatavale vanemale. Täiendavalt tasub riik sotsiaalmaksu ka isiku eest, kes saab lasterikka pere toetust seoses seitsme ja enama lapse kasvatamisega; isiku eest, kes ei tööta ning saab lasterikka pere toetust seoses kolme ja enama lapse kasvatamisega (üks lastest peab olema alla 8-aastane), ja isiku eest, kes ei tööta, aga kelle abikaasa töötab ning tema eest tasub sotsiaalmaksu tööandja, samuti juhul, kui peres kasvab vähemalt üks alla 8-aastane laps või vähemalt kolm alla 16-aastast last.

Alates 2026. aastast on kavas lõpetada riigi poolt ravikindlustusmaksu maksmine lastega koduse ülalpeetava abikaasa või registreeritud elukaaslase eest. Muudatus ei puuduta alla 3-aastast last kasvatavaid ega kolme ja enama lapsega vanemaid, kelle eest riik jätkab sotsiaalmaksu maksmist.

Peretoetused

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 206)

Peretoetuste eesmärk on toetada laste kasvamist ning lastega perede heaolu ja elukvaliteeti, soodustades seeläbi laste sündi. Peretoetused on rahalised hüvitised, mis jagunevad ühekordseteks ja perioodilisteks hüvitisteks. Ühekordsed peretoetused on süninitoetus ja lapsendamistoetus. Perioodilisi hüvitisi makstakse üks kord kuus jooksva kalendrikuu eest: lapsetoetus, üksikvanema lapse toetus, eestkostetava lapse toetus, lasterikka pere toetus, ajateenija või asendusteenistuja lapse toetus, kolmikute ja enamaarvuliste mitmikute toetus.

Lapsepuhkuste tasu

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 207)

Lapsepuhkusele on õigus mõlemal töösuhtes oleval vanemal kümme tööpäeva ühe lapse kohta kuni lapse 14-aastaseks saamiseni, kuid mitme lapse kohta kokku kõige rohkem 30 kalendripäeva ühes kalendriaastas. Lapsepuhkuse eest on õigus saada hüvitist, mille ühe kalendripäeva suurus on 50% saaja keskmisest töötasust. Samuti hüvitab riik tööandjale selle töötaja keskmise töötasu, kes kasutab lisavahe-

aegu lapse rinnaga toitmiseks. Lapsepuhkuse suurus sõltub hüvitise saaja tulust, millele rakendub nii minimaalne kui ka maksimaalne määr.

Puudega lapse sotsiaaltoetus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 211)

Riik maksab keskmise, raske või sügava puudega lapsele iga kuu toetust puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks. Toetuse maksmise aluseks on eelnevalt tuvastatud puue ja toetuse suurus sõltub puude raskusastmest ning see arvutatakse puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduses sätestatud protsendina sotsiaaltoetuse määrast. Harvikaigusega lapsele, kellel puude raskusastet ei tuvastata, makstakse harvikaigusega lapse toetust, mille eesmärk on ära hoida puude raskusastme kujunemist.

Puudega lapse vanema lisapuhkepäevade tasu

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 212)

Puudega laste vanemad saavad lisaks lapsepuhkuse päevadele kasutada igas kuus ühe tööpäeva puudega lapse vanema lapsepuhkust iga puudega lapse kohta. Puudega lapse vanema lapsepuhkuse päeva eest on õigus saada hüvitist ühe tööpäeva vanemahüvitise suuruses. Puudega lapse vanema lisapuhkepäevade suurus sõltub hüvitise saaja tulust, millele rakendub nii minimaalne kui ka maksimaalne määr.

Meede 1.2. Laste ja perede heaolu ning vägivallaohvrite õiguste tagamine toimiva lastekaitse- ja ohvriabisüsteemi kaudu

Tegevus 1.2.1. Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused

Vanemlike oskuste arendamine

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 134)

Sotsiaalkindlustusamet tegeleb perede ja vanemahariduse valdkonna arendustegevustega. Lapsevanematele pakutakse tulemusliku vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ koolitusi, mis hõlmavad 2–8-aastaste laste vanematele mõeldud põhiprogrammi (Parent Basic Preschool) ja 4–12-aastaste laste vanematele mõeldud jätkuprogrammi (Advanced Parent). Programmi eesmärk on arendada vanemate vanemlike oskusi, et ennetada ja vähendada laste väärkohtlemist ja vaimse tervise probleeme. Sotsiaal-

kindlustusamet toetab kohalikke omavalitsusi koolituste korraldamise kulude katmisel.

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille abil toetatakse lapseootel ja lapse saanud peresid ning suurendatakse lapsevanemate teadlikkust vanema rollist laste arengu toetamisel esimestel eluaastatel. Oluliseks tegevuseks on igas eas (0–18-aastaste) laste vanematele mõeldud vanemaharidust toetavate ennetustegevuste arendamine ja üle-eestilise kättesaadavuse parandamine, muu hulgas pööratakse rohkem tähelepanu isade teadlikkuse parandamisele ja nende osaluse suurendamisele vanemaharidusprogrammides.

Lastekaitse korraldusmudeli rakendamine ja pereteenuste arendamine

(vastutaja Sotsiaalministeerium, lühikood 407)

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimusi „Uue lastekaitse korraldusmudeli rakendamine“, mille abil töötatakse välja lastekaitse juhtumikorralduse mudel, et ühtlustada lastekaitsetöö kvaliteeti ning tagada seeläbi laste ja perede parem abistamine. Uue mudeli rakendamiseks on plaanis toetada kohalikke omavalitsusi taotlusvoorude kaudu.

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille eesmärk on luua ennetus- ja peretöökese, suurendada kohalikus omavalitsuses perede paremaks toimetulekuks pakutavate pereteenuste arvu ja kättesaadavust, muuta peredele vajalik info ühest kohast kättesaadavaks ning luua kodulähedased tervise-, sotsiaal- ja psühholoogilisele abile juurdepääsu võimalused rõhuasetusega võimalike riskide varajasel märkamisel. Kogukondliku ennetus- ja peretöökese eesmärk on toetada laste ja perede heaolu süsteemse ja järjepideva ennetustegevusega ning kogukonna võimestamisega oma kodukoha läheduses.

Lastemajateenus seksuaalselt väärkoheldud lastele

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 217)

Sotsiaalkindlustusamet pakub seksuaalselt väärkoheldud lapse ja seksuaalselt väärkohtlevalt käituvat lapse abistamiseks lastemajateenust, lähtudes rahvusvaheliselt tunnustatud lastemaja ehk Barnahusi mudelist, et pakkuda lapsele koordineeritud ja tõhusat abi ning hoida ära uut traumeerimist uurimise ja kohtumenetluse käigus. Lastemajad asuvad Tallinnas, Tartus, Jõhvis ja Pärnus.

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille raames on plaanitud arendada ennast või teisi kahjustava seksuaalkäitumisega laste abivajaduse hindamise ja abistamise meetodeid (sh hindamisvahendite ja käsi- raamatute tõlkimine ja hankimine ning spetsialistide koolitamine) ning lastemaja teenuseid ja võrgusti- kutööd, samuti koolitada ravimeeskondi seksuaalse väärkäitumise ja parafiiliate ravi alal.

Kinnise lasteasutuse teenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 223)

Kinnine lasteasutus pakub ajutist ööpäevaringset tuge ja turvalisust noortele, kelle käitumine seab tugevalt ohtu nende enda või teiste elu, arengu ja/või tervise ning seetõttu on vajadus piirata nende vaba- dust. Kuivõrd kinnise lasteasutuse teenuse osuta- misel piiratakse lapse liikumisvabadust, on tegu ühe intensiivsema ja vabadust piiravama abinõuga, mille kohta saab otsuse teha ainult kohus. Aastas saab teenust ca 100 last.

Kinnise lasteasutuse teenuse arendamiseks rahas- tatakse välisvahenditest ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille abil arendatakse teenuse saamise hindamise süsteemi, käivitatakse kinnise lasteasutuse jätkutoe mudel, töötatakse välja ühtsed teenuse osutamise sisu ja kvaliteedi põhimõtted ning koolitatakse personali.

Mitmedimensiooniline pereteraapia (MDFT)

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 232)

Mitmedimensiooniline pereteraapia (MDFT – *Multi- dimensional Family Therapy*) on tõendus põhine perekeskne programm, mida pakuvad Sotsiaalkind- lustusameti terapeudid tõsise riskikäitumise ja mit- mekülgse abivajadusega noortele ja nende peredele. MDFT programm on mõeldud 11–18-aastastele noor- tele, kelle puhul esineb õigusrikkumisi, sõltuvusainete kuritarvitamist, hälbivat käitumist, koolikohustuse mittetäitmist, pereprobleeme. Teraapia on pikaajaline, ühe perega tegeletakse keskmiselt 4–6 kuud.

Mitmedimensioonilise pereteraapia arendamiseks rahastatakse välisvahenditest ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille raames pakutakse terapeutidele vajalikke koolitusi erinevate sihtrühmadega töötamiseks ning tagatakse uute tera- peutide/superviisorite väljaõpe.

Asendushoolduse korraldamise (sh saatjata ala- ealistele välismaalastele), arendamise ning päde- vuste suurendamise teenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 295)

Sotsiaalkindlustusameti ülesanneteks on riigisisese ja rahvusvahelise lapsendamise korraldamine, rah- vusvahelise lapsendamise komisjoni teenindamine, hooldusperede sobivuse hindamine ja hooldusperede ettevalmistamine ning kohaliku omavalitsuse üksuse toetamine lapsele või perele sobivate meetmete leid- misel. Alates 2023. aastast on Sotsiaalkindlustusa- meti ülesandeks ka täienduskoolituste korraldamine asendushooldusel olevat last vahetult kasvatavatele isikutele (kasvatavad, perevanemad, hooldus-, eest- koste- ja lapsendajapered), asendus- ja perekodude juhtidele ja võrgustikuliikmetele.

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimuste „Laste ja perede toetamine“ tegevuse „Asendus- ja järelhooldusteenuse kvaliteedi paranda- mine ja mitmekesistamine ning perepõhise hoolduse arendamine“ kaudu täiendavaid arendustegevusi teenuste kvaliteedi parandamiseks ning sihtrühma õiguste ja heaolu tagamiseks.

Teenus hõlmab ka saatjata alaealisele välismaalasele pakutavat juhtumikorraldust ja asendushooldustee- nuse tagamist (sh teenuse eest tasumine). Saatjata alaealiseks välismaalaseks loetakse välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 2 lõike 1 ja § 6 lõike 1 tähenduses alla 18-aastast mitte Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi või Šveitsi Konföderatsiooni kodanikku (sh Ukraina koda- nik) või alla 18-aastast kodakondsuseta isikut, kes saabub või on saanud Eestisse ilma vanema, eest- kostja või muu vastutava täisealise isikuta või kes jääb Eestis viibides ilma vanemast, eestkostjast või muust vastutavast täisealisest isikust.

Riiklik perelepitusteenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 291)

Riiklik perelepitusteenus on mõeldud ühise alaea- lise lapse või laste lahkuläinud või lahkuminevatele lapsevanematele, kellel ei ole õnnestunud lapsega suhtlemise korras ja lapse ülalpidamisega seotud küsimustes kokku leppida. Riiklik perelepitusteenus tagab, et vanemate lahkumineku korral oleks lapseva- nematel võimalik lapse elukorraldusega seotud küsi- mustes sõlmida kokkuleppeid nii kohtuväliselt kui ka varajases faasis kohtumenetluses. Perelepitus aitab

lapsevanematel teha parimad võimalikud kokkulepped nende laste arenguvajadustest lähtuvalt. Lisaks aitab perelepitus lastel vanemate lahkuminekuga kergemini toime tulla. Perelepitus toimub kõigile osapooltele emotsionaalselt ja füüsiliselt turvalises keskkonnas.

Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 219)

Erivajadusega laste rehabilitatsiooniteenuse eesmärk on toetada laste eakohast arengut ja toimetulekut, soodustada haridusasutuses õppimist ja oma eakaaslastega suhtlemist. Abivajava lapse puhul on eesmärk ennetada ka riski- ja rikkumiskäitumise kujunemist ja süvenemist, õpetada ja nõustada vanemaid, last ja võrgustikku igapäevaeluga toimetulemisel, suurendades võimalusi osaleda ühiskonnas. Teenuse saamise eelduseks on vähemalt ühe eelnimetatud valdkonnaga seotud eesmärkide saavutamise vajadus, samuti see, et inimesel on mitu probleemi, mida ei ole võimalik lahendada üksikteenuste abil ning vaja on mitme eriala spetsialistide ehk rehabilitatsioonimeeskonna sekkumist.

Sotsiaalkindlustusamet suunab teenust saama lapse, kellel on puue, ning alla 18-aastase lapse, kelle kohalik omavalitsus on tunnistanud abivajavaks lapseks lastekaitseaduse tähenduses ja kellel on tuvastatud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajadus.

Rehabilitatsiooniteenuse korraldus on välja toodud sotsiaalhoolekande programmis teenuse nr 194 „Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus“ all.

Erivajadustega laste abivahenditeenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 220)

Teenusega toetatakse erivajadusega lastele abivahendi ostmist või rentimist. Teenuse eesmärk on kompenseerida kahjustusest või puudest tingitud funktsioonihäiret, ennetada selle süvenemist, parandada või säilitada füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust ning tegevus- ja töövõimet. Abivahendeid võimaldatakse vastavalt sotsiaalkaitseministri määrusega kehtestatud abivahendite loetelule (erimenetluse korras on võimalikud ka erandid). Lisaks pakutakse abivahendialast nõustamist, et toetada inimeste igapäeva- ja tööeluga toimetulekut. Riigipoolse soodustustega abivahendite kättesaadavus tagatakse inimestele Sotsiaalkindlustusameti lepingupartnerite kaudu. Abivahenditeenus üs eesmärk on muuta

teenus vajaduspõhiseks nii, et abivahendite kättesaadavus ei oleks seotud puude raskusastmega, vaid seda oleks võimalik soetada vajaduspõhise hinnangu alusel. Lisaks on eesmärk minna paberipõhiselt abivahenditöendilt üle digitaalsele vormile, et lihtsustada abivahendi vajaduse tuvastamist ja abivahendi soetamist.

Tegevus 1.2.2. Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine

Lastekaitsealase ennetus-, arendus- ja teavitustegevuse koordineerimine

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 213)

Sotsiaalkindlustusameti ülesanne on koordineerida valdkondadeülest lastekaitsealast koostööd ja ennetust. Teenuse eesmärk on parandada lastekaitsealase ennetustöö kvaliteeti ning aidata kaasa laste ja noorte arengu, kaasatuse ja heaolu toetamisele perekonnas, haridusasutuses, kogukonnas ja ühiskonnas tervikuna. Tulemuste saavutamiseks ennetuses on oluline, et osapooled (riigiasutused, kohalikud omavalitsused, kolmas sektor ja teised ennetusega seotud organisatsioonid) järgiksid ennetustegevustes sarnaseid põhimõtteid nii oma valdkonnas kui ka partneritega koostöös. Sotsiaalkindlustusamet korraldab ka lastekaitsetöötajate täienduskoolitusi.

Välisvahenditest rahastatakse ESF+ toetuse andmise tingimusi „Laste ja perede toetamine“, mille raames toetatakse vajaduspõhiselt täiendavate tegevuste elluviimist.

Riikliku lastekaitse teenuse pakkumine ja arendamine

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 214)

Kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajate nõustamisel pakutakse kohalikele omavalitsustele terviklikku, analüüsi- ja vajaduspõhist teenust. Kohalikke omavalitsusi abistatakse juhtumite lahendamisel (alates juhendamise lapse abivajaduse hindamisest kuni sobivate meetmete valikuni), antakse arvamusi kinnise lasteasutuse teenuse sobivuse kohta, vahendatakse rahvusvahelisi lastekaitsejuhtumeid ja juhitakse lastekaitse juhtumikorraldust puudutavaid IT-arendusi. Lastekaitsetöötajatele luuakse vajalikke tööjuhiseid, korraldatakse koolitusi ning arendatakse juhtumikorralduse ja võrgustikutöö protsesse. Nõustamisteenus suurendab lastekaitse võimekust kohalikul tasandil ja parandab lastekaitsetöö kvaliteeti.

Sotsiaalkindlustusamet täidab keskasutusena nõukogu määruse (EL) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapseröövde (uuesti sõnastatud) (ELT L 178, 02.07.2019, lk 1–115), artikli 79 punktides a, b, f ja g ning artiklites 80 ja 82 ette nähtud ülesandeid.

Lastekaitse telefoniteenus (116111)

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 215)

Lastekaitse telefoniteenused hõlmavad endas kompleksteenusena lasteabitelefoni 116111, kadunud laste telefoni 116000 ja spetsialistide ööpäevaringset nõustamist ning teenusega seotud ennetus- ja teavitustegevust.

Lasteabitelefon on ööpäevaringne tasuta telefoni ja interneti teel pakutav nõustamisteenus, kuhu saavad pöörduda nii lapsed kui täiskasvanud, et anda teada abivajavast lapsest või küsida nõu lastega seotud teemadel. Alates 2023. aastast pakutakse nõustamist videosilla vahendusel ka viipekeeles nii lastele kui ka täiskasvanutele. Lasteabitelefoni kaudu pakub Sotsiaalkindlustusamet ka spetsialistidele ööpäevaringset nõustamist abivajava või hädaohus oleva lapse abistamiseks töövälisel ajal. Ennetus- ja teavitustegevuse eesmärk on edendada lapse abivajaduse varajast märkamist ja reageerimist, teadlikkust lasteabitelefonist kui teenusest, aga ka lastega seotud teemadest üldisemalt.

Tegevus 1.2.3. Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine

Lastekaitse- ja perepoliitika ning ohvriabi poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

(vastutaja Sotsiaalministeerium, lühikood 54)

Teenuse sisuks on laste- ja perepoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa laste õiguste ja heaolu tagamisele, toetada perede sotsiaalmajanduslikku toimetulekut ja soodustada laste sünde. Lisaks on teenuse sisuks ohvriabiteenuseid ja -toetusi puudutava poliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja poliitika rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strategiadokumentide väljatöötamist

ja elluviimise hindamist laste- ja perepoliitikat ning ohvriabi puudutavas, samuti huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse, valdkondadeülese laste ja perede heaolu puudutava teabe kogumist ja avaldamist, sealhulgas lapsest lähtuvate andmete nähtavale toomist peavoolustatistikas. Teenuse raames toetatakse ka strateegiliste ja muude oluliste koostööpartnerite tegevust.

Tegevusi rahastatakse osaliselt välisvahenditest. ESF+ toetuse andmise tingimuste „Laste ja perede toetamine“ raames viiakse ellu lastekaitseüsteemi ja laste hoolekandeteenuste arendusi. Muu hulgas katsetatakse uut lastekaitse juhtumikorraldusmudelit ning täiendatakse lastekaitsetöötajate tööriistaportfelli. ESF+ toetuse andmise tingimuste „Mitmekülgse abivajadusega lastele teenuste väljatöötamine ja arendamine“ raames arendatakse traumakogemusega lastele mõeldud sekkumisi ja kompleksprobleemidega lastele mõeldud teenuseid. Samuti arendatakse suure abi- ja hooldusvajadusega lastele uusi sihtrühmaspetsiifilisi teenuseid ning luuakse nende perede vajadustega arvestav hoiuteenus. Tegevusi rahastatakse ka ERFi toetuse andmise tingimuste „Peremajade rajamine ja olemasolevate ruumide kohandamine ööpäevaringsete teenuste osutamiseks suure abivajaduse ja kompleksprobleemidega lastele“ kaudu. Samuti toetatakse kohalike omavalitsuste asendushoolduse taotlusvoorude läbiviimist.

Töö- ja pereelu ühildamise soodustamine

(vastutaja Sotsiaalministeerium, lühikood 55)

Töötavate lapsevanemate töö ja pereelu ühitamist soodustab tööandjate kaasamine peresõbraliku tööandja märgise programmi. Peresõbraliku tööandja märgist omav tööandja on tunnustatud kui tööandja, kes on edukalt oma organisatsioonikultuuri juurutanud töötaja- ja peresõbralikke meetodeid. Märgise saanud tööandja annab töötajale kindluse, et selles organisatsioonis väärtustatakse töötajat ning hinnatakse tema vajadusi hoida tasakaalu töö ja pereelu vahel. Teenust viiakse ellu välisvahenditest rahastatava ESF+ toetuse andmise tingimuste „Laste ja perede toetamine“ kaudu.

Meede 1.3. Ohvriabiteenuste ja hüvitiste tagamine

Tegevus 1.3.1. Teenused ohvritele ja vägivaldsetele

Ohvriabi põhiteenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 292)

Ohvriabi põhiteenus on avalik teenus, mille eesmärk on tagada kuriteo, vägivalda või kriisijuhtumi ohvritele asjakohane toetus ja abi. Teenuse sisu on ohvriabi poole pöördunud inimeste abivajaduse hindamine, psühhosotsiaalse abi osutamine ning võimalikest teenustest ja kaitsemeetmetest teavitamine. Selleks et kiirelt ja tõhusalt abistada hädaohus olevat täisealist perevägivalda ohvrit, kellel esineb perevägivalda tõttu surma või raske tervisekahjustuse risk, kasutatakse Eestis võrgustikutöö mudelit MARAC (*Multi-Agency Risk Assessment Conference*). MARAC-i eesmärk on ennetada lähisuhtevägivalda kõige raskemaid tagajärgi (st tapmisi, suitsiide ja raskeid tervisekahjustusi) ning vähendada ja ennetada põlvkondadeülest raske lähisuhtevägivalda. Eestis on 18 MARAC-i tuumikut, kuhu kuulub ohvriabi, politsei, kohaliku omavalitsuse, naiste tugikeskuse, prokuratuuri, lastekaitse ja aina sagedamini ka meditsiinivaldkonna esindaja.

Ohvritele vahetu ja kiire toe pakkumine hõlmab ööpäevaringset ohvriabi kriistelefoni (116 006) ning emotsionaalse toe ja hingehoiu telefoni (116 123). Ohvriabi poole võib ööpäev läbi pöörduda ka www.palunabi.ee lehelt leitava veebivestluse akna kaudu. Ohvrite kohtlemise arendamiseks hõlmab teenus ka spetsialistidele täiendkoolituste korraldamist, võrgustikutööd ning ennetus- ja teavitustegevuste korraldamist. Ohvriabi põhiteenust osutavad ohvriabitöötajad, kes paiknevad üle Eesti kõikides maakondades, enamasti politseiga samas hoones, kaugnõustamist pakutakse telefoni ja veebi teel. Ohvrite toetamiseks on loodud ja arendamisel ohvriabi vabatahtlike süsteem.

Psühhosotsiaalne abi kriisijuhtumi korral

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 294)

Kriisijuhtumi ohvritele osutatakse psühhosotsiaalset kriisiabi teenust, et toetada juhtunuga toimetulekut, vähendada selle mõju igapäevasele tegutsemisele ja taastada iseseisev toimetulek. Teenus sisaldab Sotsiaalkindlustusameti ööpäevaringset valmisolekut

kriisijuhtumitele reageerida, olukorra hindamist ning seotud asutuste ja isikutega koostöö käivitamist, kriisijuhtumi ohvrite väljaselgitamist ja nende esmaste vajaduste hindamist, psühholoogilise esmaabi osutamist, muu psühhosotsiaalse abi käivitamist ja spetsialistide koostööd kriisijuhtumi ohvrite abistamisel.

Naistevastase ja perevägivalda ohvrite tugiteenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 317)

Naiste tugikeskuse teenuse eesmärk on aidata kaasa naistevastase vägivalda ohvri ja temaga koos vägivalda kogenud laste vägivaldast pääsemisele, turvalisuse suurendamisele ja iseseisva toimetuleku saavutamisele. Teenust osutab erialaspetsialistidest koosnev meeskond ning see hõlmab esmase psühhosotsiaalse abi pakkumist, ohvri abivajaduse hindamist, ohvri nõustamist, juhtumikorraldust, vajaduse korral lisaks ka psühholoogilist nõustamist, psühhoteraapiat ja juriidilist nõustamist ning turvalist ajutist majutust kuni kuus kuud. Teenus on kättesaadav igas maakonnas.

Teenus hõlmab ka toe pakkumist prostitutsiooni kaasatutele, sealhulgas nõustamisteenuseid ja vajaduspõhist abi, sotsiaalnõustamist, juhtumikorraldust, vajaduse korral psühholoogilist ja juriidilist nõustamist, tugiisikuteenust ja jätkutuge, et seeläbi vähendada prostitutsioonis osalemisega kaasneva võivad kahjusid. Sihtrühma leidmiseks on oluline osa välitöödel.

Seksuaalvägivalda kriisiabi

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 199)

Teenuse eesmärk on tagada seksuaalvägivalda ohvritele vajalik meditsiiniline abi ja esmane psühhosotsiaalne abi, et aidata kaasa ohvri füüsilisele ja psühhosotsiaalsele taastumisele. Seksuaalvägivalda kriisiabikeskused pakuvad tasuta abi ööpäev läbi ning tegutsevad neljas Eesti piirkonnas (Lääne-Tallinna Keskaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum, Ida-Viru Keskaigla ja Pärnu Haigla). Kriisiabikeskustes tagatakse ohvritele seksuaalvägivalda tõttu vajalikud tervishoiuteenused (sh ravimid ja abivahendid) koos kohtumeditiinilise tõendmaterjali kogumisega. Kriisiabikeskusesse võivad pöörduda naised, mehed ja igas vanuses lapsed. Uue ohvriabi seaduse alusel on seksuaalvägivalda ohvritel olenemata süüteo menetlusest õigus saada ka traumast taastumist toetava vaimse tervise abi. Seeläbi on psühholoogiline abi kättesaadav ka minevikus seksuaalvägivalda kogenud ohvritele.

Inimkaubandusohvrite teenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 318)

Teenuse eesmärk on abistada inimkaubanduse ohvreid. Teenuse raames pakutakse majutust, toitlustust, tervishoiuteenuseid, materiaalseid ja psühholoogilist abi, juriidilist abi, tugiisikuteenust, tõlketeenust ning muid ohvri füüsiliseks ja psühhosotsiaalseks taastumiseks vajalikke teenuseid. Teenuse saamiseks pikemalt kui 14 päeva peab olema alustatud kriminaalmenetlus.

Vägivallast loobumise toetamise teenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 273)

Teenuse eesmärk on aidata kaasa vägivalla ennetamisele ja tõkestamisele vägivalla toimepanijale rakendatavate tegevuste kaudu. Vägivallast loobumise toetamine sisaldab vägivalla toimepanija motivatsiooni ja psühhosotsiaalsete vajaduste hindamist, et otsustada teenuse vajaduse, sobiliku meetodika ja mahu üle, vägivaldse käitumise võimaliku jätkumise riski hindamist ja nõustamist vägivallast loobumiseks. Teenusega aidatakse inimestel lõpetada vägivaldne käitumine ja õppida uusi toimetulekustrateegiaid. Olulisel kohal on teavitus- ja ennetustöö, et suurendada teadlikkust ja pakkuda koolitusi vägivalla ennetamise teemadel, samuti võrgustikutöö ohvritega töötavate spetsialistidega ohvrite kaitse tagamiseks. Teenust osutavad Sotsiaalkindlustusameti nõustajad eesti ja vene keeles, teenus on mõeldud nii meestele kui naistele, kasutusel on individuaalne nõustamine.

Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 201)

Traumast taastumist toetava vaimse tervise abi eesmärk on soodustada ohvri psühhosotsiaalse tasakaalu taastumist ning vähendada ohvri psüühika- ja käitumishäirete tekkimise tõenäosust või nende intensiivsust. Teenust on õigus saada kuriteoohvritel, kelle suhtes toime pandud teo kohta on alustatud kriminaalmenetlus; perevägivalla või seksuaalvägivalla ohvritel (olenemata menetlusest); eelnevalt nimetatud ohvri lapsel, lapselapsel, vanemal ja muul last kasvataval isikul, vanavanemal, õel, vennal, ohvriga abielus või püsivas kooselus oleval või olnud isikul; isikul, kes osaleb kriminaalmenetluses tunnistajana. Teenus on näidustatud, kui Sotsiaalkindlustusamet on tuvastanud isiku abivajaduse. Teenust on võimalik saada kuni ühe Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuu-

tasu alammäära ulatuses. Kuni abivajaduse äralanemiseni on teenust õigus saada inimkaubanduse ohvri, seksuaalselt väärkoheldud lapsel ja terrorismi kuriteo ohvri.

Kuriteoohvri hüvitis

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 200)

Kuriteoohvri hüvitis on mõeldud neile, kes on Eesti Vabariigi territooriumil langenud vägivallakuriteo ohvriks ning on seetõttu saanud raske tervisekahjustuse ja varalise kahju (nt on vähenenud sissetulek või on tekkinud lisakulud seoses tervise taastamisega). Hüvitise eesmärk on aidata kannatanul tekkinud olukorras paremini majanduslikult toime tulla. Vägivallakuriteo ohvri surma korral on õigus hüvitisele ohvri ülalpeetavatel ja neil, kes on maksnud ohvri matusekulud.

Taastava õiguse teenus

(vastutaja Sotsiaalkindlustusamet, lühikood 415)

Teenus hõlmab nii vahendusmenetluse kui muudes juhtumites vahendusteenuse osutamist. Teenuse eesmärk on erapooletu vahendaja kaasabil ohver ja juhtunuga seotud muud osapooled kokku tuua, anda neile selgitamise ja ärakuulamise võimalus ning jõuda vahendatud protsessi kaudu kokkuleppele, kuidas tekkinud kahju hüvitada ja õiglustunde taastumist toetada. Taastava õiguse meetmed aitavad ennetada konfliktide eskaleerumist ja tagada ohvrite turvalisuse. Teenuse raames pakutakse ohvriabi osutatud vahendusteenust nii vabatahtlike kui ohvriabitöötajate poolt süüteo menetluse raames ja ka väljaspool seda.

Teenuste rahastamise kava

* Teenuste eelarved on indikatiivsed ning on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Programmi teenuste rahastamise kava	Eelarve			
	2025	2026	2027	2028
Programmi kulud	993 825 278	1 003 313 602	1 007 166 433	999 993 149
Meede 1.1. Lastega perede majanduslikku toimetulekut ning töö- ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitse süsteem	936 245 779	935 588 403	941 972 622	949 457 995
Tegevus 1.1.1. Hüvitised ja toetused lastele ning peredele	936 245 779	935 588 403	941 972 622	949 457 995
Elatisabi	12 783 047	13 389 543	14 004 305	14 624 211
Vanemahüvitis	364 298 348	360 666 324	363 042 150	368 565 285
Lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse	99 848 405	106 059 254	112 907 618	120 092 558
Peretoetused	426 584 295	421 476 685	415 912 075	407 404 498
Lapsepuhkuste tasu	9 523 646	9 981 768	10 450 478	10 924 370
Puudega lapse sotsiaaltoetus	18 891 193	19 292 178	20 445 373	22 070 165
Puudega lapse vanema lisapuhkepäevade tasu	4 316 844	4 722 651	5 210 623	5 776 908
Meede 1.2. Laste ja perede heaolu ning vägivaldaohvrite õiguste tagamine toimiva lastekaitse- ja ohvriabisüsteemi kaudu	48 499 642	58 797 825	56 269 021	42 212 449
Tegevus 1.2.1. Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	36 719 889	45 735 031	44 634 335	34 802 841
Vanemlike oskuste arendamine	2 763 382	3 097 079	1 767 166	865 568
Lastekaitse korraldusmudeli rakendamine ja pereteenuste arendamine	1 229 455	7 307 582	7 062 586	39 783
Lastemajateenus seksuaalselt väärkoheldud lastele	1 465 027	1 437 761	1 412 418	1 136 538
Kinnise lasteasutuse teenus	6 395 691	9 135 017	8 853 791	8 520 326
Mitmedimensiooniline pereteraapia	1 756 695	1 707 207	1 531 270	1 484 593
Asendushoolduse korraldamise (sh saatjata alaealistele välismaalastele), arendamise ning pädevuste suurendamise teenus	4 468 291	4 394 991	4 235 450	3 066 289
Riiklik perelepitusteenus	2 016 185	1 973 709	1 935 225	1 883 733
Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus	13 889 689	13 918 555	15 054 896	15 004 709
Erivajadustega laste abivahenditeenus	2 735 473	2 763 129	2 781 533	2 801 303
Tegevus 1.2.2. Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	4 096 075	3 901 434	3 370 339	2 306 806
Lastekaitsealase ennetus-, arendus- ja teavitus-tegevuse koordineerimine	1 993 304	1 868 628	1 402 514	430 005
Riikliku lastekaitse teenuse pakkumine ja arendamine	798 884	763 439	728 886	680 663

Programmi teenuste rahastamise kava	Eelarve			
	2025	2026	2027	2028
Lastekaitse telefoniteenus (116111)	1 303 888	1 269 367	1 238 940	1 196 139
Tegevus 1.2.3. Laste ja pere ning ohvriabi valdkonna arendamine	7 683 678	9 161 361	8 264 347	5 102 802
Lastekaitse- ja perepoliitika ning ohvriabi poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine	7 384 223	8 857 651	7 958 272	5 063 020
Töö- ja pereelu ühitamise soodustamine	299 455	303 710	306 075	39 783
Meede 1.3. Ohvribiteenuste ja hüvitiste tagamine	9 079 857	8 927 373	8 924 789	8 322 705
Tegevus 1.3.1. Teenused ohvritele ja vägivaldsete järele	9 079 857	8 927 373	8 924 789	8 322 705
Ohvriabi põhiteenus	3 230 430	3 105 222	3 004 241	2 839 562
Psühhosotsiaalne abi kriisijuhtumi korral	1 320 080	1 311 035	1 305 811	794 571
Naistevastase ja perevägivald ohvrite tugiteenus	1 451 904	1 346 137	1 341 371	1 335 943
Seksuaalvägivald kriisiabi	511 548	502 916	495 775	487 634
Inimkaubandusohvrite teenus	273 837	264 918	257 540	249 127
Vägivallast loobumise toetamise teenus	621 413	606 452	594 076	579 965
Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi	1 258 297	1 363 958	1 482 360	1 609 190
Kuriteoohvri hüvitis	221 236	243 967	267 749	298 717
Taastava õiguse teenus	191 113	182 769	175 867	127 997